

LUND UNIVERSITY

Riksrevisionens effektivitetsgranskningar

Kvalitet ur ett intressentperspektiv

Bringselius, Louise

2016

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Bringselius, L. (2016). *Riksrevisionens effektivitetsgranskningar: Kvalitet ur ett intressentperspektiv*. Lund University.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUNDS
UNIVERSITET

Riksrevisionens effektivitetsgranskningar

Kvalitet ur ett intressentperspektiv

Louise Bringselius
Docent och universitetslektor
Ekonomihögskolan vid Lunds universitet
Box 7080, 220 07 Lund (Sweden)
Louise.bringselius@fek.lu.se
Tel 0708-330030

2016-11-11

Riksrevisionens effektivitetsgranskningar

Kvalitet ur ett intressentperspektiv

Författare: Louise Bringselius

År: 2016

Publicerad vid Lunds universitet

Sammanfattning

När den statliga revisionen har ett främjande syfte och är problemorienterad kan värdet av revisionen inte utvärderas på traditionellt sätt. Då ligger värdet främst i själva granskningsprocessen och i det kunskapsutbyte som sker under denna. För att undersöka hur Riksrevisionens effektivitetsrevisioner upplevs, har en enkätstudie genomförts. Studien riktade sig till involverade i granskningarna under perioden januari 2014 till och med april 2015 (35 rapporter). Totalt svarade 62 av 83 organisationer (75%). Enkäten omfattade frågor om kvalitet, bemötande, nytta, oberoende, kompetens, saklighet, förtroende och granskningsinriktning. Den visar bl a att en majoritet av respondenterna upplever att granskningarna håller hög kvalitet (71%), att man har en öppen och lyhörd dialog (81%), god förståelse för verksamheten (72%) och att man visar på oberoende och saklighet (84%). Resultaten av undersökningen kommer att analyseras närmare i kommande publikationer.

Value for Money Audit at the Swedish National Audit Office

A Stakeholder Perspective on Quality

Author: Louise Bringselius

Year: 2016

Published by Lund University

Abstract

When Supreme Audit Institutions (SAIs) are focused on learning, rather than accountability, the value of audits lies primarily in the audit process and in the knowledge transfer which takes place then. This means that the performance of the SAI cannot easily be estimated and that traditional measures of impacts may not be relevant. In order to evaluate how performance audits by the Swedish National Audit Office (Riksrevisionen) are perceived, a survey was conducted. This was directed towards stakeholders involved in audits during the period January 2014 to April 2015 (35 reports). In total 62 out of 83 organizations answered (75%). The survey included questions relating to quality, process, value, independence, competence, objectivity, trust and audit approach. It reveals that a majority of respondents perceive the quality of audit reports as high (71%), the dialogue as open and listening (81%), a high level of understanding for operations (72%) and objectivity and independence (84%). This is a data report and results will be analyzed further in coming publications.

Inledning

Riksrevisionen har en självständig position under Sveriges riksdag. Detta är Sveriges högsta oberoende granskningsorgan, med uppgift att granska myndigheter och andra typer av verksamheter som lyder under regeringen. Vid Riksrevisionen bedrivs två typer av revision: finansiell revision (kallad årlig revision) och effektivitetsrevision (tidigare betecknad förvaltningsrevision). Denna rapport handlar om den sistnämnda typen av revision. Effektivitetsrevisionen är den revision som har störst utrymme för variation i problemställningar, metodansatser och tolkningar. Det är också den typ av revision som löper störst risk att bli politiskt kontroversiell. För att den ska anses trovärdig måste man kunna säkerställa att den bland annat är oberoende och håller hög kvalitet. Den sistnämnda frågan, dvs frågan om vilken kvalitet Riksrevisionens rapporter inom effektivitetsrevision håller, har emellertid varit föremål för diskussion sedan myndigheten bildades år 2003. Såväl inom som utanför myndigheten har ibland starka åsikter framförts om denna kvalitet, men inte sällan har ståndpunkterna varit motstridiga.

I denna rapport beskrivs resultatet av en enkätstudie som genomfördes perioden maj-oktober 2015. Här undersöks hur de verksamheter som har varit involverade i Riksrevisionens effektivitetsgranskningar under perioden januari 2014 till och med april 2015 har upplevt granskningarna, med avseende på bl a oberoende och kvalitet.

Traditionellt har många studier av *Supreme Audit Institutions* (såsom Riksrevisionen) varit inriktade mot att mäta nyttan av granskningen genom att analysera i vilken utsträckning den har lett till förändring. Van Loocke and Put (2011) menar att man kan kalla detta rationella-instrumentella synsätt för instrumentellt genomslag (impact) och pekar på att det också finns andra typer av genomslag, som är betydligt mindre beforskade. Framför allt skiljer de mellan instrumentellt, konceptuellt, interaktivt, politiskt-legitimerande och taktiskt genomslag. De skriver:

“[I]mpact is not merely instrumental; the communication between an evaluator and the stakeholders during the process can bring about clearer insights into the issue and changes in the relations between persons and entities. An impact can thus take various forms.” (Van Loocke & Put, 2011, p. 181)

Även en granskning som inte leder till förändring kan således anses lyckad. Den studie vars resultat rapporteras här är utformad för att röra sig bortom den traditionella instrumentella tolkningen och i stället utgå från ett intressentperspektiv med en bred ansats. Syftet är att försöka förstå hur den statliga revisionen upplevs med avseende på såväl granskningsprocessen som dess resultat. Vid främjande revision, som vi har i Sverige, är en stor del av syftet att underlätta lärande. Detta kan liknas vid en kombination av konceptuellt genomslag och interaktivt genomslag (se Van Loocke & Put, 2011). En granskning behöver således inte leda till konkreta förbättringar, utan det viktiga kan

vara den dialog som äger rum under själva granskningen, något som även Quinn Patton (1997) och Kirkhart (2000) påtalar. Därför behöver vi veta mer om hur denna process upplevs och utveckla modeller för att undersöka detta, inte minst i förhållande till revisionens inriktning (regelefterlevnad/bredare analys, problemorientering/förutsättningslös granskning, ansvarsutkrävande/främjande revision).

I en forskningsartikel som idag genomgår granskning inför publicering i en internationell journal, utarbetar jag ett ramverk för att analysera värdet av effektivitetsrevisioner vid statlig revision. Detta ramverk har också legat till grund för denna rapport, men jag kommer inte beskriva det närmare här, utan väljer att göra detta till en datarapport, dvs en rapport som endast presenterar resultatet av granskningen - utan omfattande teoretiskt ramverk och utan en djupare analys. För analysen hänvisar jag i stället till kommande publikation (när den finns publicerad kommer jag meddela det på www.bringselius.se).

Svårt att utvärdera gransknings kvalitet

Det är mycket svårt att utvärdera vilken kvalitet effektivitetsrevisioner håller, helt enkelt beroende på att denna revision kan vara utformad på så många olika sätt. Enligt INTOSAI ska effektivitetsrevisionen vara en bred, tolkande praktik (INTOSAI, 2004, p. 12), men i vissa länder har man i stället valt att utveckla den till motsatsen och granskar snarare regelefterlevnad. Även i Sverige har man haft en livlig diskussion i denna fråga (Bringselius, 2013).

Frågan om granskningarnas kvalitet kompliceras emellertid inte enbart av denna problematik, utan även av flera andra faktorer.

För det första finns det olika idéer om vad som utgör god revision i staten, bortom det mer grundläggande säkerställandet av att fakta och beräkningar är korrekta. Försök har gjorts att utvärdera kvaliteten med hjälp av utomstående granskare, men detta har då blivit särskilt tydligt. De förtydliganden av innebörden av effektivitetsrevision som gjordes i lag¹ efter Riksrevisionsutredningen 2008-2009 (Sveriges_riksdag, 2008/09:URF1, 2008/09:URF3) visar också på de glidningar som kan ske på området, trots viss ledning från internationell standard (INTOSAI, ISSAI 3000 – 3100).

För det andra kompliceras utvärderingar av effektivitetsgranskningarnas kvalitet av det faktum att verksamheter kan ogilla att bli utsatta för kritik, såsom man ofta blir vid dessa granskningar. Det gör att revisionen riskerar att bli särskilt starkt kritiserad, men det är svårt att klargöra om kritiken är sakligt motiverad eller inte.

För det tredje kompliceras kvalitetsfrågan av det faktum att effektivitet redan i sig är svårfångad. Prestationer är svåra att mäta i alla typer av verksamheter, men det gäller i synnerhet offentlig verksamhet, där målen kan vara mer skiftande och motstridiga än i privat sektor. Det gäller inte minst när man vill anlägga ett brett sektorsövergripande perspektiv i granskningarna. I Sverige har

¹ Lag om ändring i lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m.;

man också till uppgift att granska verksamhet med avseende på samhällsnytta, vilket är en särskilt svår fångad aspekt.²

Detta är några av de faktorer som gör frågan om kvalitet svår att närma sig. Inte desto mindre är den viktig, inte minst beroende på att många förändringar som man genomfört vid Riksrevisionen sedan 2003 har motiverats av en önskan att höja granskningarnas kvalitet.

Utformning av enkätstudien

Mot bakgrund av ovan beskrivna problem har jag valt att *inte* göra en egen kvalitetsgranskning av varje rapport inom effektivitetsrevision, utan att i stället undersöka hur Riksrevisionens intressenter har upplevt denna (1) kvalitet. I samband med detta har jag även valt att undersöka hur man upplever (2) bemötande, (3) nytta, (4) oberoende, (5) kompetens, (6) saklighet och (7) granskningsinriktning. På så vis ville jag skapa en bred bild av hur intressenterna har upplevt Riksrevisionens arbete inom effektivitetsrevisionen, utan att synpunkter från enstaka aktörer eller synpunkter avseende enstaka granskningar får oproportionerligt mycket uppmärksamhet. Med intressenter avses just i detta fall granskningsobjekt och övriga organisationer som har varit involverade i granskningen. Till intressenterna hör även de olika departementen samt riksdagen, men deras upplevelser kommer undersökas i en separat studie.

Det ska noteras att studien på så vis inte undersöker *faktisk* kvalitet i granskningarna, utan *upplevd* kvalitet. Upplevd kvalitet är emellertid särskilt viktig i det svenska fallet, eftersom Riksrevisionen är mer beroende av sitt allmänna anseende än motsvarande myndighet i många andra länder, för att granskningarna ska komma till nytta. I länder med ett särskilt parlamentariskt granskningsutskott (Public Accounts Committee, PAC) är det mer säkert att de också kommer användas. Här har Sverige valt en annan väg, något som kan förklaras delvis utifrån en annan politisk kultur (Bringselius, 2015).

Följande enkätfrågor formulerades.

1. Tillförde granskningen väsentligt ny information för er myndighet?
2. Har man i granskningen identifierat väsentliga problem?
3. Har granskningen belyst problemen på ett allsidigt sätt?
4. Har granskningen framställt problemen med rimliga proportioner?
5. Var granskningen huvudsakligen inriktad mot (a) ansvarsutkrävande eller (b) främjande?*
6. Upplever ni att granskningen var främst inriktad mot (a) kontroll av administrativ regelefterlevnad eller (b) en bredare förståelse för ert resursutnyttjande?

² Effektivitetsrevisionen är traditionellt inriktad mot tre områden, nämligen effektivitet (resursutnyttjande), hushållning med offentliga medel samt måluppfyllelse. Internationellt talar man om de tre E:na (Efficiency, Economy, Effectiveness). I Sverige har man dessutom lagt till samhällsnytta – se 4§ Lag (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. Det gör det möjligt att också granska aspekter bortom dessa mer ekonomirelaterade. Begreppet samhällsnytta har även aktualiserats i debatten kring den statliga ägarstyrningen under senare år. Se t ex 2012 års betänkande av Ägarutredningen (SOU 2012:14), där det föreslås att man ska skilja mellan två typer av förvaltningsbolag, där ett syftar primärt till ekonomiskt värdeskapande och det andra syftar primärt till skapande av samhällsnytta.

7. Hur granskningen påverkat ert förtroende för Riksrevisionens arbete (a) positivt eller (b) negativt?
8. Utredarna hade/utvecklade en god allmän förståelse för den granskade verksamheten.
9. Utredarna hade en öppen och lyhörd dialog med oss, för att säkerställa att alla fakta blev korrekta.
10. Granskningsresultaten förmedlades till media på ett sakligt och nyanserat sätt.
11. Granskningen höll hög kvalitet.
12. Utredarna genomförde granskningen på ett sätt som visar på oberoende och saklighet.
13. Granskningen har lett till/kommer leda till förbättringar på det granskade området.

Fråga nr 1-4 besvarades i rutor med alternativen Ja/Nej/Vet ej, med utrymme för kommentar. Fråga nr 5-7 besvarades i rutor med alternativen a/b/Vet ej, med utrymme för kommentar. Fråga nr 8-13 besvarades för en 7-gradig Likert-skala, där respondenten ombads att ”Markera med X i vilken utsträckning ni instämmer i påståendet nedan”. 1 motsvarade ”Inte alls” och 7 motsvarade ”Fullständigt”. Även här fanns utrymme för kommentar.

Till detta kom fråga nr 14 som avsåg bakgrundsdata. Respondenten ombads här ange sitt namn, titel/position, e-post och telefonnummer. De ombads också att med kryss markera om de önskade att deras svar skulle behandlas i anonymiserad form (Ja/Nej) och om de önskade ta del av rapporten med resultat från enkäten (Ja/Nej). Därefter fanns utrymme för ytterligare kommentarer.

Tidsmässigt omfattade studien hela år 2014 och de granskningsrapporter som hade presenterats fram till den 1 maj 2015. Totalt omfattar detta en period på 16 månader och de rapporter som anges i tabell 1. Det är totalt 35 rapporter.

Enkäten skickades till de organisationer som på Riksrevisionens hemsida anges som närmast involverade i granskningarna, enligt Riksrevisionens egna uppgifter.³ I tre fall angavs endast departement som närmast berörda (RiR 2014:24; RiR 2014:5; RiR 2015:8) och då skickades enkäten i stället till detta departement. I ett par fall stod endast Försvarsmakten som närmast berörd och där bedömde jag att departementens ståndpunkt också var relevant som kompettering, varför även dessa tillfrågades (RiR 2014:4; 2014:8).

I några fall återkom respondenterna och meddelade att de inte hade varit involverade i granskningen, annat än möjligen marginellt (men då i så liten grad att de inte rimligen kunde bilda sig en uppfattning om granskningen). I dessa fall togs de bort från materialet. Det gäller R001/Almi Företagspartner AB, R002/Sjätte AP-fonden (båda avseende RiR 2014:1), R033/Statens skolverk (avseende RiR 2014:11), R050/Lunds universitet (avseende RiR 2014:18), R067/Datainspektionen (avseende RiR 2014:23), R076/Statens materielverk (avseende RiR 2015:02).

När länsstyrelserna angavs som berörda var jag tvungen att göra en begränsning i antalet utskick. Jag valde då att rikta enkäten endast till de länsstyrelser som representerar de tre största länen i landet, dvs länsstyrelserna för Skåne län, Stockholms län och Västra Götalands län. När universitet och högskolor angavs som berörda tillfrågades universiteten i Stockholm, Göteborg, Lund och Uppsala.

³ <http://riksrevisionen.se/sv/GRANSKNINGAR/> Under respektive granskning anges på denna hemsida ”Berörda myndigheter, bolag & stiftelser”.

Enkäten skickades till totalt 83 organisationer, varav 62 svarade (21 avstod). Svarefrekvensen var således 75 procent. Enkäten skickades ut i början av maj 2015. Riksrevisorerna fick den en vecka innan och gavs möjlighet att komma med synpunkter, men avstod pga det korta varslat.⁴ En påminnelse skickades ut i september, till de respondenter som inte hade svarat.

Tabell 1. De granskningsrapporter 2014-2015 som enkätstudien omfattar.

	Nr	Rapportens titel	Ansvarig riksrevisor
1	RiR 2014:1	Statens insatser för riskkapitalförsörjning – i senaste laget	Claes Norgren
2	RiR 2014:2	Bostäder för äldre i avfolkningsorter	Jan Landahl
3	RiR 2014:3	Staten och det civila samhället i integrationsarbetet	Claes Norgren
4	RiR 2014:4	Försvarsmaktens omställning	Jan Landahl
5	RiR 2014:5	Effekter av förändrade regler för deltidsarbetslösa	Claes Norgren
6	RiR 2014:6	Att överklaga till förvaltningsrätten	Jan Landahl
7	RiR 2014:7	Ekonomiska förutsättningar för en fortsatt omställning av försvaret	Jan Landahl
8	RiR 2014:8	Försvaret – en utmaning för staten Granskningar inom försvarsområdet 2010–2014	Jan Landahl
9	RiR 2014:9	Stödet till anhöriga omsorgsgivare	Jan Landahl
10	RiR 2014:10	Förvaltningen av regionala projektmedel – delat ansvar, minskad tydlighet?	Claes Norgren
11	RiR 2014:11	Att tillvarata och utveckla nyanländas kompetens – rätt insats i rätt tid?	Claes Norgren
12	RiR 2014:12	Livsmedelskontrollen – tar staten sitt ansvar?	Claes Norgren
13	RiR 2014:13	Att gå i pension – varför så krångligt?	Jan Landahl
14	RiR 2014:14	Etableringslotsar – fungerar länken mellan individen och arbetsmarknaden?	Claes Norgren
15	RiR 2014:15	Nyanländ i Sverige – effektiva insatser för ett snabbt mottagande?	Claes Norgren
16	RiR 2014:16	Swedfund International AB – Är finansieringen av bolaget effektiv för staten?	Claes Norgren
17	RiR 2014:17	Det allmänna pensionssystemet – en granskning av granskningen	Jan Landahl
18	RiR 2014:18	Statens dimensionering av lärarutbildningen – utbildas rätt antal lärare?	Margareta Åberg
19	RiR 2014:19	Valuta för biståndspengarna? – valutahandling i det internationella utvecklingssamarbetet	Claes Norgren
20	RiR 2014:20	Överenskommelser mellan regeringen och SKL inom hälso- och sjukvården – frivilligt att delta men svårt att tacka nej	Jan Landahl
21	RiR 2014:21	Exportkreditnämnden – effektivitet i exportgarantisystemet?	Claes Norgren
22	RiR 2014:22	Primärvårdens styrning – efter behov eller efterfrågan?	Jan Landahl
23	RiR 2014:23	Informations säkerheten i den civila statsförvaltningen	Claes Norgren
24	RiR 2014:24	Bistånd genom internationella organisationer – UD:s hantering av det multilaterala utvecklingssamarbetet	Claes Norgren
25	RiR 2014:25	Specialdestinerade statsbidrag – Ett sätt att styra mot en mer likvärdig skola?	Margareta Åberg
26	RiR 2014:26	Näringspolitikens effekter – Brister i informationen om statliga satsningar	Claes Norgren
27	RiR 2014:27	Arbetsförmedlingens arbete vid varsel – Ett bidrag till effektiva omställningsinsatser?	Claes Norgren
28	RiR 2015:1	Utbildningsstödet till varslade vid Volvo Cars – omskolad till arbete?	Claes Norgren
29	RiR 2015:2	Kontrollen av försvarsunderrättelseverksamheten	Jan Landahl
30	RiR 2015:3	Den officiella statistiken – en rättvisande bild av samhällsutvecklingen?	Claes Norgren
31	RiR 2015:4	Återfall i brott – hur kan samhällets samlade resurser användas bättre?	Margareta Åberg
32	RiR 2015:5	Digitalradio – varför och för vem?	Margareta Åberg
33	RiR 2015:6	Vattenfall – konkurrenskraftigt och ledande i energiomställningen?	Claes Norgren
34	RiR 2015:7	Aktivitetsersättning – en ersättning utan aktivitet?	Margareta Åberg
35	RiR 2015:8	Arktiska rådet – vad Sverige kan göra för att möta rådets utmaningar	Claes Norgren

⁴ Enligt mail från planeringschef Dag Levin Sparr den 6 maj 2015.

Tabell 2. Enkätutskick. Observera att vissa respondenter senare plockades bort ur populationen.

	Nr	Involverade aktörer som har mottagit enkät
1	RiR 2014:1	Almi Företagspartner (R001); Sjätte AP-fonden (R002); Norrlandsfonden (R003); Inlandsinnovation AB (R004); Industrifonden (R005); Fouriertransform AB (R006)
2	RiR 2014:2	Boverket (R007); Statens bostads-omvandling AB (R008)
3	RiR 2014:3	Länsstyrelsen Stockholm (R009); Länsstyrelsen Västra Götaland (R010); Länsstyrelsen Skåne (R011); Migrationsverket (R012); Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (R013); Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (R014); Arbetsförmedlingen (R015)
4	RiR 2014:4	Försvarsmakten (R016)
5	RiR 2014:5	Arbetsmarknadsdepartementet (R017); Finansdepartementet (R018)
6	RiR 2014:6	Domstolsverket (R019); Försäkringskassan (R020)
7	RiR 2014:7	Försvarsmakten (R021)
8	RiR 2014:8	Försvarsmakten (R022); Utrikesdepartementet (R089)
9	RiR 2014:9	Domstolsverket (R019); Försäkringskassan (R020)
10	RiR 2014:10	Tillväxtverket (R026)
11	RiR 2014:11	Länsstyrelsen Stockholm (R027); Länsstyrelsen Västra Götaland (R028); Länsstyrelsen Skåne (R029); Arbetsförmedlingen (R030); Migrationsverket (R031); Myndigheten för yrkeshögskolan (R032); Statens skolverk (R033)
12	RiR 2014:12	Länsstyrelsen Stockholm (R034); Länsstyrelsen Västra Götaland (R035); Länsstyrelsen Skåne (R036); Livsmedelsverket (R037)
13	RiR 2014:13	Pensionsmyndigheten (R038)
14	RiR 2014:14	Arbetsförmedlingen (R039)
15	RiR 2014:15	Länsstyrelsen Stockholm (R040); Länsstyrelsen Västra Götaland (R041); Länsstyrelsen Skåne (R042); Arbetsförmedlingen (R043); Migrationsverket (R044)
16	RiR 2014:16	Swedfund International AB (R045)
17	RiR 2014:17	Inspektionen för socialförsäkringen (R046); Pensionsmyndigheten (R047)
18	RiR 2014:18	Statens skolverk (R048); Universitets- och högskolerådet (R049); Lunds universitet (R050); Stockholms universitet (R051); Göteborgs universitet (R052); Uppsala Universitet (R053)
19	RiR 2014:19	Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (SIDA) (R054); Riksgälden (R055)
20	RiR 2014:20	Socialstyrelsen (R056); Sveriges kommuner och landsting (R057)
21	RiR 2014:21	Exportkredit-nämnden (R058); Riksgälden (R059)
22	RiR 2014:22	Konkurrensverket (R060); Socialstyrelsen (R061); Sveriges kommuner och landsting (SKL) (R062)
23	RiR 2014:23	Säkerhetspolisen (R063); Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (R064); Försvarets radioanstalt (R065); Post- och telestyrelsen (R066); Datainspektionen (R067)
24	RiR 2014:24	Utrikesdepartementet (R064)
25	RiR 2014:25	Statens skolverk (R069)
26	RiR 2014:26	Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (R070)
27	RiR 2014:27	Arbetsförmedlingen (R071)
28	RiR 2015:1	Arbetsförmedlingen (R072)
29	RiR 2015:2	Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten (R073); Försvarsmakten (R074); Försvarets radioanstalt (R075); Försvarets materielverk (R076); Totalförsvarets forskningsinstitut (R077)
30	RiR 2015:3	Statistiska centralbyrån (R078)
31	RiR 2015:4	Kriminalvården (R079); Arbetsförmedlingen (R080); Kronofogdemyndigheten (R081)
32	RiR 2015:5	Myndigheten för radio och tv (R082); Post- och telestyrelsen (R083); Teracom AB (R084)
33	RiR 2015:6	Vattenfall (R085)
34	RiR 2015:7	Arbetsförmedlingen (R086); Försäkringskassan (R087)
35	RiR 2015:8	Utrikesdepartementet (R088)

Respondenterna och de granskningar som de har haft synpunkter på i enkäten framgår av Tabell 2. Observera att samma organisation kan vara tillfrågad att besvara enkäten vid flera tillfällen, men med avseende på upplevelser av olika granskningar. Olika granskningar kan upplevas på mycket olika sätt och på detta vis kan sådana skillnader fångas upp. Samtliga enkäter adresserades myndighetschef eller motsvarande. Dessa har sedan ibland delegerat till andra medarbetare att besvara den.

Enkät svar

1. Tillförde granskningen väsentligt ny information för er myndighet?

		Q01_info			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	13	21,0	21,0	21,0
	No	49	79,0	79,0	100,0
Total		62	100,0	100,0	

2. Har man i granskningen identifierat väsentliga problem?

		Q02_problems			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	50	80,6	83,3	83,3
	No	10	16,1	16,7	100,0
	Total	60	96,8	100,0	
Missing	System	2	3,2		
Total		62	100,0		

3. Har granskningen belyst problemen på ett allsidigt sätt?

		Q03_nuances			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	44	71,0	77,2	77,2
	No	13	21,0	22,8	100,0
	Total	57	91,9	100,0	
Missing	System	5	8,1		
Total		62	100,0		

4. Har granskningen framställt problemen med rimliga proportioner?

Q04_proportions

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	46	74,2	80,7	80,7
	No	11	17,7	19,3	100,0
	Total	57	91,9	100,0	
Missing	System	5	8,1		
Total		62	100,0		

5. Var granskningen huvudsakligen inriktad mot (a) ansvarsutkrävande eller (b) främjande?*

I tabellen nedan anges (a) *ansvarsutkrävande* som ”Accountability”, medan (b) *främjande* anges som ”Support”.

Q05_purpose

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Accountability	17	27,4	35,4	35,4
	Support	31	50,0	64,6	100,0
	Total	48	77,4	100,0	
Missing	System	14	22,6		
Total		62	100,0		

6. Upplever ni att granskningen var främst inriktad mot (a) kontroll av administrativ regel efterlevnad eller (b) en bredare förståelse för ert resursutnyttjande?

I tabellen nedan anges (a) *kontroll av administrativ regel efterlevnad* som ”Compliance Audit”, medan (b) *en bredare förståelse för ert resursutnyttjande* anges som ”Broad understanding”.

Q06_focus

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Compliance audit	9	14,5	18,4	18,4
	Broad understanding	40	64,5	81,6	100,0
	Total	49	79,0	100,0	
Missing	System	13	21,0		
Total		62	100,0		

7. Hur granskningen påverkat ert förtroende för Riksrevisionens arbete (a) positivt eller (b) negativt?

Q07_confidence

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Positive direction	36	58,1	78,3	78,3
	Negative Direction	10	16,1	21,7	100,0
	Total	46	74,2	100,0	
Missing	System	16	25,8		
Total		62	100,0		

8. Utredarna hade/utvecklade en god allmän förståelse för den granskade verksamheten.

Q08_understanding

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Disagree completely	1	1,6	1,7	1,7
	Disagree almost completely	6	9,7	10,0	11,7
	Disagree to some extent	7	11,3	11,7	23,3
	Both agree/disagree	3	4,8	5,0	28,3
	Agree to some extent	19	30,6	31,7	60,0
	Agree almost completely	17	27,4	28,3	88,3
	Agree completely	7	11,3	11,7	100,0
	Total	60	96,8	100,0	
Missing	System	2	3,2		
Total		62	100,0		

9. Utredarna hade en öppen och lyhörd dialog med oss, för att säkerställa att alla fakta blev korrekta.

Q09_openness

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Disagree almost completely	3	4,8	5,3	5,3
	Disagree to some extent	5	8,1	8,8	14,0
	Both agree/disagree	3	4,8	5,3	19,3
	Agree to some extent	8	12,9	14,0	33,3
	Agree almost completely	19	30,6	33,3	66,7
	Agree completely	19	30,6	33,3	100,0
	Total	57	91,9	100,0	
Missing	System	5	8,1		
Total		62	100,0		

10. Granskningsresultaten förmedlades till media på ett sakligt och nyanserat sätt.

Q10_media

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Disagree completely	3	4,8	7,7	7,7
	Disagree almost completely	3	4,8	7,7	15,4
	Disagree to some extent	1	1,6	2,6	17,9
	Both agree/disagree	6	9,7	15,4	33,3
	Agree to some extent	2	3,2	5,1	38,5
	Agree almost completely	17	27,4	43,6	82,1
	Agree completely	7	11,3	17,9	100,0
Total		39	62,9	100,0	
Missing	System	23	37,1		
Total		62	100,0		

11. Granskningen höll hög kvalitet.

Q11_quality

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Disagree completely	2	3,2	3,3	3,3
	Disagree almost completely	6	9,7	9,8	13,1
	Disagree to some extent	3	4,8	4,9	18,0
	Both agree/disagree	7	11,3	11,5	29,5
	Agree to some extent	12	19,4	19,7	49,2
	Agree almost completely	22	35,5	36,1	85,2
	Agree completely	9	14,5	14,8	100,0
Total		61	98,4	100,0	
Missing	System	1	1,6		
Total		62	100,0		

12. Utredarna genomförde granskningen på ett sätt som visar på oberoende och saklighet.

Q12_neutrality

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Disagree completely	1	1,6	1,8	1,8
	Disagree almost completely	3	4,8	5,3	7,0
	Disagree to some extent	1	1,6	1,8	8,8
	Both agree/disagree	4	6,5	7,0	15,8
	Agree to some extent	7	11,3	12,3	28,1
	Agree almost completely	21	33,9	36,8	64,9
	Agree completely	20	32,3	35,1	100,0
	Total	57	91,9	100,0	
Missing	System	5	8,1		
Total		62	100,0		

13. Granskningen har lett till/kommer leda till förbättringar på det granskade området.

Q13_improvements

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Disagree completely	3	4,8	8,1	8,1
	Disagree almost completely	5	8,1	13,5	21,6
	Disagree to some extent	2	3,2	5,4	27,0
	Both agree/disagree	7	11,3	18,9	45,9
	Agree to some extent	8	12,9	21,6	67,6
	Agree almost completely	8	12,9	21,6	89,2
	Agree completely	4	6,5	10,8	100,0
	Total	37	59,7	100,0	
Missing	System	25	40,3		
Total		62	100,0		

Preliminära slutsatser

Studien visar att även en problemorienterad revision, som inte identifierar nya problem, kan anses hålla hög kvalitet. Det gäller även i de fall då det instrumentella genomslaget, förstått som konkret förändring, är begränsat, som i det svenska fallet. Detta tyder på att effektivitetsrevisionen inom den svenska statliga revisionen ska förstås som huvudsakligen inriktad mot ett konceptuellt och/eller interaktivt genomslag (se kategorisering av Van Loocke & Put, 2011).

På en mer detaljerad nivå visar studien att intressenterna överlag upplever att Riksrevisionens effektivitetsrevision håller hög kvalitet (71%). Utredarna anses ha en öppen och lyhörd dialog (81%) och en god förståelse (72%) för granskad verksamhet. De anses genomföra granskningarna på ett sätt som visar på oberoende och saklighet (84%). Granskningarna anses vidare inriktade mot främjande (65%) och en bred förståelse för resursutnyttjandet (82%). Man upplever vidare att granskningarna har belyst problemen på ett allsidigt sätt (77%) och med rimliga proportioner (81%). Resultaten förmedlades slutligen till media på ett sätt som upplevdes som sakligt och nyanserat (67%). Sammantaget påverkade granskningarna oftast förtroendet för Riksrevisionen i positiv riktning (78%).

Samtidigt anser man i allmänhet att granskningarna inte har tillfört väsentligt ny information. Endast 21% svarade ja på denna fråga. De problem som granskades var i regel redan kända. Relativt få menar vidare att granskningen kommer leda till förbättringar på det granskade området. Här svarar endast 54% ja och i öppna kommentarer påpekar vissa att förändringarna skulle ha genomförts oavsett Riksrevisionens granskning, eftersom problemet redan var känt. Denna problematik kan förklaras av den problemorienterade ansats som har tillämpats under perioden.

Resultaten kan sammanfattas som följer.

1. Tillförde granskningen väsentligt ny information för er myndighet? Svar: 21% ja.
2. Har man i granskningen identifierat väsentliga problem? Svar: 83% ja.
3. Har granskningen belyst problemen på ett allsidigt sätt? Svar: 77% ja.
4. Har granskningen framställt problemen med rimliga proportioner? Svar: 81% ja.
5. Var granskningen huvudsakligen inriktad mot (a) ansvarsutkrävande eller (b) främjande? Svar: 35% ansvarsutkrävande; 65% främjande.
6. Upplever ni att granskningen var främst inriktad mot (a) kontroll av administrativ regelefterlevnad eller (b) en bredare förståelse för ert resursutnyttjande? Svar: 18% kontroll av administrativ regelefterlevnad; 82% bredare förståelse.
7. Hur granskningen påverkat ert förtroende för Riksrevisionens arbete (a) positivt eller (b) negativt? Svar: 78% positivt; 22% negativt.
8. Utredarna hade/utvecklade en god allmän förståelse för den granskade verksamheten. Svar: 72% instämmer; 5% tvekar; 23% instämmer inte.
9. Utredarna hade en öppen och lyhörd dialog med oss, för att säkerställa att alla fakta blev korrekta. Svar: 81% instämmer; 5% tvekar; 19% instämmer inte.
10. Granskningsresultaten förmedlades till media på ett sakligt och nyanserat sätt. Svar: 67% instämmer; 15% tveksamma; 18% instämmer inte.
11. Granskningen höll hög kvalitet. Svar: 71% instämmer; 11% tveksamma; 18% instämmer inte.
12. Utredarna genomförde granskningen på ett sätt som visar på oberoende och saklighet. Svar: 84% instämmer; 7% tveksamma; 9% instämmer inte.
13. Granskningen har lett till/kommer leda till förbättringar på det granskade området. Svar: 54% instämmer; 19% tveksamma; 27% instämmer inte.

Framledes kommer resultaten av enkäten att analyseras ytterligare. Det gäller även de öppna kommentarerna. Analysen presenteras i en kommande forskningsartikel i internationell forskningsjournal.

Referenser

- Bringselius, L. (2013). *Organisera oberoende granskning: Riksrevisionens tio första år* (Vol. 1): Studentlitteratur.
- Bringselius, L. (2015). In the absence of a public accounts committee: The Swedish experience. *Making Governments Accountable*.
- INTOSAI. (2004). Implementation guidelines for performance auditing: Standards and guidelines for performance auditing based on intosai's auditing standards and practical experience: INTOSAI Professional Standards Committee.
- INTOSAI. (ISSAI 3000 – 3100). Issai performance audit guidelines. Standards and guidelines for performance auditing based on intosai's auditing standards and practical experience.: INTOSAI Professional Standards Committee.
- Kirkhart, K. E. (2000). Reconceptualizing evaluation use: An integrated theory of influence. *New directions for evaluation*, 2000(88), 5-23.
- Quinn Patton, M. (1997). Utilization-focused evaluation. *Thousand Oaks, CA: Sage*.
- Sveriges_riksdag. (2008/09:URF1). *Uppföljning av riksrevisionsreformen i: Riksrevisionens styrelse, ledning och hanteringen av effektivitetsgranskningar. Utredning från riksdagsförvaltningen*. Retrieved from Stockholm: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/rapport-fran-riksdagen/utvardering-av-riksbankens-penningpolitik_H30WRFR6
- Sveriges_riksdag. (2008/09:URF3). *Uppföljning av riksrevisionsreformen ii: Effektivitetsrevisionen, den årliga revisionen och den internationella verksamheten. Slutbetänkande av riksrevisionsutredningen. Utredning från riksdagsförvaltningen*. Retrieved from Stockholm: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/rapport-fran-riksdagen/utvardering-av-riksbankens-penningpolitik_H30WRFR6
- Van Loocke, E., & Put, V. (2011). The impact of performance audits: A review of the existing evidence. *Performance auditing: Contributing to accountability in democratic government*, 175-208.